

การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวบ้านโป่ง อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่

ETHNOBOTANICAL STUDIES IN BAN PONG, SANSAI DISTRICT
CHIANG MAI PROVINCE

ทิพย์สุดา ตั้งตระกูล¹ เยาวนิตย์ ธาราฉาย² เพ็ญรัตน์ หงษ์วิทยากร¹ วีระศักดิ์ ปรกติ³
พานรินทร์ ปรีชาวัฒน์นกร¹

TIPSUDA TUNGTRAGOON¹ YAOWANIT TARACHAY²

PENRUT HONGVITYAKORN¹ VEERASUK PROKATI³

PANARIN PREECHAWATTANAKORN¹

¹ ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์

² ภาควิชาภูมิทัศน์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คณะผลิตกรรมการเกษตร

³ ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

การใช้ประโยชน์สมุนไพรพื้นบ้านของชาวบ้านโป่ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มทำการสำรวจในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2543 ในพื้นที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยการสัมภาษณ์หมอยาและชาวบ้านเกี่ยวกับชื่อพื้นเมือง ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์ สรรพคุณ และวิธีการใช้ประโยชน์ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำการเก็บตัวอย่างสมุนไพรเพื่อทำตัวอย่างพรรณไม้แห้ง ตรวจสอบเอกลักษณ์โดยใช้รูปวิธาน และเปรียบเทียบตัวอย่างพรรณไม้แห้งที่พิพิธภัณฑ์พืชของกรมป่าไม้ และสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ สามารถจำแนกพืชที่ชาวบ้านนำมาใช้ประโยชน์จำนวนทั้งสิ้น 131 ชนิด 118 สกุล 60 วงศ์ โดยจำแนกเป็น พืชอาหาร 92 ชนิด พืชสมุนไพร 37 ชนิด พืชใช้สร้างที่อยู่อาศัย 7 ชนิด พืชเศรษฐกิจ 5 ชนิด และพืชใช้ประโยชน์อื่นๆ 8 ชนิด นอกจากนี้เมื่อทำการจำแนกตามหลัก

อนุกรมวิธาน พบว่าพืชที่ชาวบ้านนำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด อยู่ในพืชวงศ์ Leguminosae ซึ่งพบทั้งสิ้น 13 ชนิด ส่วนวงศ์ที่พบรองลงมาได้แก่วงศ์ Euphorbiaceae พบ 9 ชนิด วงศ์ Cucurbitaceae พบ 7 ชนิด วงศ์ Asteraceae พบ 6 ชนิด วงศ์ Gramineae (Poaceae) และวงศ์ Solanaceae พบวงศ์ละ 5 ชนิด วงศ์ Zingiberaceae และ Acanthaceae พบวงศ์ละ 4 ชนิด วงศ์ที่พบ 3 ชนิด ได้แก่ วงศ์ Anacardiaceae, Araceae, Clusiaceae, Moraceae, Rubiaceae, Sapindaceae และวงศ์ Umbelliferae นอกจากนั้นพบวงศ์ละ สองและหนึ่ง ชนิด

Abstract

Ethnobotanical plant used by Ban Pong people, Sansai district, Chiang Mai was investigated during October 1999 - June 2000 in the areas of conservation of plant genetic resources project upon the initiatives of her royal highness princess Sirindhorn, Maejo university. The research was carried out by interviewing local plant used, collecting plant specimens and identifying these specimens by available references and comparing them with the authentic specimen at Department of Forestry, Ministry of Agriculture and Queen Sirikit Botanical Garden. A hundred and one species, within a hundred and eighteen genera from sixty families of plant used have identified. Ninety two, thirty seven, seven, five and eight species were belonging to edible plant, medicinal plant, plant for house and construction, economic plant and miscellaneous plant used respectively. There were thirteen, nine, seven and six species have found within the Leguminosae, Euphorbiaceae, Cucurbitaceae and Asteraceae respectively. The Gramineae (Poaceae) and Solanaceae have found five species in each family. The Zingiberaceae and Acanthaceae have found four species, and three species have found in the Anacardiaceae, Araceae, Clusiaceae, Moraceae, Rubiaceae, Sapindaceae and Umbelliferae. However, these plant used have found two and one species in the rested families.

Keywords: Ethnobotany, Edible plant, Medicinal plants, Ban Pong village, Chiang Mai Province.